

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 64.707.03 Національного університету
цивільного захисту України, заслуженому
працівнику освіти, д. держ. упр.,
професору С.М. Домбровській

В І Д Г У К

офіційного опонента доктора наук з державного управління, доцента Горника Володимира Гнатовича на дисертаційну роботу Трескова Андрія Вікторовича на тему: «Механізми державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу України», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Актуальність теми дослідження, її зв'язок з науковими програмами, темами.

Серед Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року передбачено, в тому числі, забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх, що передбачає відповідний розвиток паливно-енергетичного комплексу країни. На жаль, сучасний розвиток галузей та сфер паливно-енергетичного комплексу України характеризується високою енергоємністю та низькою ефективністю енерговиробництва, неефективним використанням паливно-енергетичних ресурсів, нераціональною структурою паливно-енергетичного балансу, високим рівнем шкідливого впливу суб'єктів ПЕК на навколишнє

середовище. Тому подальший сталий розвиток паливно-енергетичного комплексу України має відбуватися шляхом поступового його переходу на екологоорієнтовані засади, в тому числі через формування та реалізацію відповідної системи державного регулювання.

Дієвість державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу України в сучасних кризових умовах значною мірою залежить від ефективності та результативності відповідних механізмів його реалізації, що й обумовлює актуальність дисертаційного дослідження Трескова А.В., постановку мети роботи, завдань для її досягнення та формулювання висновків та пропозицій.

Також актуальність теми дослідження підтверджується і тим фактом, що дисертаційна робота виконана в навчально-науково-виробничому центрі Національного університету цивільного захисту України в межах науково-дослідної роботи «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (ДР № 0118U001007). Внесок здобувача полягає в обґрунтуванні концептуальних підходів та визначені напрямів удосконалення механізмів державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу України в сучасних умовах.

***Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.***

Наукові положення, висновки і рекомендації є логічно викладеними, достовірними й достатньо аргументованими. Це забезпечується глибоким аналізом основних теоретичних питань досліджуваної проблеми на базі наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених. Запорукою цього виступив вибір науково-методичного підґрунтя дослідження, яким стало використання системного підходу, який полягає в комплексному дослідженні механізмів державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу, як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх його

складових. Варто відзначити, що під час вивчення обраного предмету дослідження автор застосував ще й такі загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, як порівняльного аналізу, логіко-семантичний, логічного моделювання та конструювання, статистичний, аналізу та синтезу, спостереження й теоретичного узагальнення, абстрактно-логічний.

На користь достатньо високої оцінки достовірності й обґрунтованості положень сформульованих здобувачем свідчить й значна інформаційна база дисертаційного дослідження. До неї відносяться як законодавчі, нормативно-правові акти, так і офіційні статистичні й аналітичні дані (загалом, до списку використаної літератури входять 222 джерела, в тому числі 14 – іноземних). Опрацьована значна кількість наукових публікацій з викладенням результатів теоретичних і методичних розробок із проблематики, пов'язаної з механізмами державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу.

Наукова новизна одержаних результатів.

Основні положення наукової новизни дисертації Трескова А.В. тісно пов'язані з результатами вирішення основних завдань дисертаційного дослідження.

Особливо слід відзначити положення наукової новизни, за яким дисертантом уперше обґрунтовано концептуальні засади стратегії державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу України в умовах глобальних загроз та викликів через пандемію коронавірусу, в якій виокремлено функціонування правового, економічного, адміністративного та інформаційного механізмів державного регулювання, визначено стратегічну мету, цілі, принципи її реалізації, яка спрямована на формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку галузей паливно-енергетичного комплексу на екологічних засадах з урахуванням безпекової складової (захист об'єктів галузей паливно-енергетичного комплексу в умовах існуючих військових загроз та надзвичайних ситуацій), а також в

ризик-орієнтованих умовах сучасного світу і нових соціальних обмежень (запровадження карантинних заходів на глобальному, національному, регіональному та об'єктовому рівнях) (п. 1.2 та п. 3.1).

З огляду на зміст завдань дисертаційного дослідження заслуговують на увагу вдосконалені здобувачем:

- теоретико-методичні підходи щодо визначення напрямів удосконалення механізмів державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу України через: запровадження публічно-приватного партнерства; сприяння адаптації енергетичних компаній до енергетичного переходу та впровадження ними «зелених» і енергоефективних технологій на всіх ділянках виробничо-логістичного процесу; створення мінімальних запасів нафти і нафтопродуктів; оптимізацію будівництва потужностей відновлюваної енергетики з метою адаптації до існуючих можливостей енергосистеми, врахування інтересів інших галузей ПЕК та забезпечення економічно обґрунтованих тарифів (п. 3.3).

Становлять також значний інтерес такі положення наукової новизни, що пов'язуються з подальшим розвитком:

- категоріально-понятійного апарату державно-управлінської науки шляхом уточнення змісту понять «державне регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу», «механізм державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу», що пов'язано з необхідністю адаптації їх змісту до існуючих викликів щодо розвитку паливно-енергетичного комплексу, що, на відміну від існуючих визначень передбачає тлумачення поняття «державне регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу» – як цілеспрямованого впливу держави (суб'єктів регулювання) на об'єкти регулювання через сукупність відповідних механізмів шляхом створення належних умов для видобутку, виробництва, постачання, транспортування, зберігання, передачі, споживання, охорони (захисту) всіх видів енергоресурсів, з метою забезпечення сталого, збалансованого та інноваційного розвитку галузей і сфер паливно-енергетичного комплексу та

енергетичної системи в цілому, забезпечення національної енергетичної безпеки, соціально-економічного розвитку країни на екологічних засадах та підвищення рівня життя населення (п. 1.2 дисертаційної роботи).

Виокремлення автором механізмів з інтегративними ознаками дозволить збільшити можливості досягнення запланованих позитивних результатів, а також забезпечить системне вирішення існуючих проблемних питань державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу України.

Наукова новизна одержаних результатів і наукова їх цінність полягають у тому, що дисертаційна робота побудована на багатоаспектному аналізі досліджуваної проблеми, а це свідчить про певний внесок у теорію та практику державного управління та сприяння сталому розвитку Україні на основі удосконалення механізмів державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу.

Теоретична та практична значущість результатів дослідження.

Аналіз наукових результатів, одержаних автором дисертаційної роботи, дозволяє позитивно оцінити теоретичне значення дослідження для подальшого удосконалення існуючих механізмів механізмами державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу. Воно полягає в уточненні сутності та змісту наукових дефініцій «державне регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу», «механізм державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу», узагальненні існуючих світових тенденцій у зазначеній сфері, виявленні основних проблем та суперечностей, які заважають розвитку ПЕК в Україні, що дозволило Трескову А.В. генерувати пропозиції щодо напрямів удосконалення механізмів державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу в Україні.

Практична значимість дисертаційного дослідження полягає в тому, що теоретико-методичні розробки запроваджено в діяльність органів державного

управління та навчальний процес.

Зокрема, департаментом житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу Харківської обласної державної адміністрації запропоновані концептуальні засади стратегії державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу на регіональному рівні розглянуто, схвалено та можуть застосовуватись у практичній діяльності в межах Плану заходів з реалізації у 2021-2023 рр. Стратегії розвитку Харківської області на період до 2027 р. з метою забезпечення сталого розвитку паливно-енергетичного комплексу регіону на інноваційній основі та його адаптації до стандартів Європейського Союзу (довідка № 04/197 від 22.01.2021 р.).

Зіньківською районною державною адміністрацією Полтавської області розглянуто, схвалено та використовуються в межах виконання «Програми соціально-економічного та культурного розвитку Зіньківського району на 2020 рік» наукові результати дисертаційного дослідження, а саме, подальша оптимізація паливно-енергетичного балансу району шляхом: впровадження енергозберігаючих та енергоефективних технологій; заміни природного газу альтернативними видами палива; використання місцевих видів палива; виробництва та використання підприємствами району для власних потреб біопалива; реконструкції вуличного освітлення через заміну ліхтарів на енергозберігаючі; проведення моніторингу використання паливно-енергетичних ресурсів (довідка № 01-36/164 від 13.10.2020 р.).

Валківською районною державною адміністрацією Харківської області розглянуто, схвалено та використовуються в межах виконання «Програми економічного і соціального розвитку Валківського району на 2020 рік» результати дисертаційного дослідження в контексті оптимізації місцевого паливно-енергетичного балансу шляхом: впровадження енергозберігаючих та енергоефективних технологій; заміни традиційних систем опалення та вуличного освітлення на альтернативні (відновлювані, енергозберігаючі); збільшення використання місцевих видів палива; заміни газових котлів на

твердопаливні; підвищення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів та проведення аналізу стану розрахунків за спожиті енергоносії (довідка № 01-40/22 від 12.01.2021 р.).

Також результати дисертаційного дослідження, а саме: поглиблення понятійно-категоріального апарату, виокремлення механізмів державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу України та визначення напрямів їх удосконалення використовуються при викладанні навчальних дисциплін «Державна політика: аналіз та механізми впровадження» та «Публічне управління та адміністрування в економічній сфері» за програмою підготовки магістрів за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» у Національному університеті цивільного захисту України (акт № 22 від 17.11.2020 р.).

Отже, враховуючи вищенаведене, зазначаємо, що висновки та пропозиції автора дисертаційного дослідження мають не тільки теоретичне, а й практичне значення.

Оцінка ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертаційної роботи.

Автореферат дисертації та публікації автора достатньо повно (наскільки дозволяє його обсяг) відображає основні результати та висновки проведеного дослідження.

Порівняння тексту автореферату з текстом дисертації дозволяє дійти висновку про ідентичність основних положень дисертаційного дослідження та матеріалу, викладеного в авторефераті. Автореферат не містить інформації, яка відсутня в дисертаційній роботі.

Оцінка повноти викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Наукові публікації Трескова А.В. повною мірою відображають результати дисертаційного дослідження та отримані висновки та пропозиції,

які висвітлено в 9 публікаціях, в тому числі: 5 статтях у наукових фахових виданнях з державного управління, 1 статті в іноземному виданні, 3 тезах конференцій. Загальний обсяг публікацій, що належать особисто здобувачу, становить 2,7 авт. арк., які відповідають стандартам та встановленим вимогам МОН щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та містить 27 рисунків, 5 таблиць, 4 додатки. Список використаних джерел налічує 222 найменування.

Дискусійні положення і зауваження щодо змісту дисертації.

Дисертаційне дослідження виконане на достатньо високому науковому та теоретико-методичному рівнях, але мають місце окремі дискусійні положення та зауваження:

1. В першому розділі дисертаційної роботи: «Теоретичні основи державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу» здобувач слушно розглядає сучасний стан наукових досліджень щодо сутності поняття «паливно-енергетичний комплекс», розкриває сутність та зміст державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу. Однак недостатньо звертає увагу на розгляд сутності та змісту наукової категорії «розвиток», що є доцільним та логічним, враховуючи тему дисертаційної роботи, яка сформульовано, як «...розвиток паливно-енергетичного комплексу».

2. На рисунку 1.1. дисертації «Концептуальна сутність паливно-енергетичного комплексу», здобувач слушно наводить перелік галузей, які, на його думку, розкривають сутність ПЕК та надають йому певну змістовну характеристику. Однак, вважаємо, що сутність та зміст науково-понятійної дефініції «паливно-енергетичний комплекс» є дещо ширшою, адже наприклад, такі важливі його складові, як атомна та відновлювана енергетика не знайшли належного відображення на зазначеному рисунку.

3. Сформульована здобувачем назва рисунку 1.3 дисертаційної роботи «Механізми державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу (ПЕК)» не в повній мірі відповідає його змісту. Адже, рисунок містить не тільки механізми, а фактично на ньому представлена вся система державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу, в тому числі і зазначені механізми.

4. Статистико-аналітична характеристика розвитку ПЕК України у підрозділі 2.1. дисертації «Аналіз сучасного стану та тенденції розвитку паливно-енергетичного комплексу України» подана достатньо повно та інформативно, однак без відповідного пошуку дотичних елементів та системного їх аналізу. Доцільно було б розрізнені статистичні дані за різними галузями паливно-енергетичного комплексу країни розглядати комплексно за допомогою інтегрованих показників. Це дозволило б здобувачу створити єдину аналітичну площину щодо сучасного стану та суперечностей розвитку ПЕК України та зробити відповідні узагальнення, висновки та пропозиції.

5. На рисунку 3.2 дисертаційної роботи «Напрями удосконалення державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу України» здобувач слушно відзначає, що сучасний стан та результативність державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу України характеризується недостатнім рівнем енергетичної безпеки країни через наявність проблем та суперечностей державного регулювання та обґрунтовує напрями удосконалення правового, економічного, адміністративного та інформаційного механізмів. Однак не зовсім коректним є одночасне застосування одних і тих же механізмів для всіх зазначених на рисунку галузей паливно-енергетичного комплексу.

Разом із тим, зроблені зауваження та висловлені побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження і скоріше визначають перспективи та конкретизують напрями подальшої науково-дослідницької роботи здобувача.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Трескова А.В. є закінченою, самостійною науковою дослідницькою роботою, що виконана на достатньо високому теоретичному рівні, відрізняється певною оригінальністю, як у постановці завдань дослідження, так і в інтерпретації отриманих результатів та розв'язує конкретне науково-прикладне завдання, що полягає в обґрунтуванні напрямів удосконалення механізмів державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу України. Теоретичні висновки та практичні рекомендації, викладені в дисертації носять достовірний та аргументований характер. Висновки за розділами й загальні висновки до роботи мають єдину логіку викладення та змістовно становлять єдине ціле.

За актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю теоретичної та практичної цінності здобутих результатів дослідження дисертаційна робота на тему: «Механізми державного регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу України» відповідає вимогам МОН України та пп. 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор – Тресков Андрій Вікторович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент

доктор наук з державного управління, доцент,
директор Інституту управління, економіки та
природокористування Таврійського національного
університету імені В.І. Вернадського,
заслужений працівник промисловості України

Підпис *В.Г. Горник*
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник ВК *С.В. Рибський*
«12» *вересня* 2021 р.